

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**«ФЕМІНІТИВИ У СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВАХ:
ЕТНОЛІНГВІСТИЧНИЙ, ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ,
СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ ВИМІРИ»**

Рівень вищої освіти – третій (доктор філософії)

Освітня програма «Філологія»

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від 29 серпня 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Фемінітиви у слов'янських мовах: етнолінгвістичний, лінгвокультурологічний, соціолінгвістичний виміри»
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Викладач (-і)	Брус Марія Петрівна
Контактний телефон викладача	+380673408525
E-mail викладача	mariia.brus@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна
Обсяг дисципліни	4 кредити ЄКТС, 120 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу (2 год у тиждень)
2. Анотація до курсу	
Навчальна дисципліна «Фемінітиви у слов'янських мовах: етнолінгвістичний, лінгвокультурологічний, соціолінгвістичний виміри» введена до переліку вибіркових курсів на здобуття освітньо-наукового рівня доктора філософії. Актуальність її зумовлена активізацією процесів творення і використання фемінітивів на сучасному етапі, що посилює зацікавлення до категорії жіночості та поштовхнуло дослідження її в лінгвальному й екстралінгвальному плані, у тісних взаємозв'язках мови й народу, мови й культури, мови й соціуму. Змістом курсу є вивчення номінацій зі значенням особи жіночої статі як давнього спільнослов'янського мовного явища і в сучасних міжгалузевих виявах – етнолінгвістичному, лінгвокультурологічному, соціолінгвістичному. В етнолінгвістичному аспекті категорія жіночості репрезентувала етапи становлення кожного слов'янського етносу, народу, нації. Надбанням її історичного розвитку стала чимала кількість номінацій із етнолінгвістичним змістом – фемінітиви-етноніми. Це найменування жінок за племінними, національними, регіональними, ареальними, діалектними, адміністративно-територіальними ознаками. У лінгвокультурологічному напрямі категорія жіночості – це елемент національної культури, у межах якої сформувалася концептосфера поняття <i>жінка</i> зі специфічними ментальними компонентами, що відобразили діяльнісні, атрибутивні, поведінкові та інші ознаки жінок. У соціолінгвістичному плані фемінітиви є результатом багатовікових етапів соціалізації жінок у сімейному та суспільному середовищах, здобуття ними належного місця в різних сферах професійної діяльності, зрівняння у правах та можливостях із чоловіками. Відбиттям соціалізації жінки в суспільстві стали найменування жінок за соціальним і сімейним станами, за статусом їхніх чоловіків і батьків, за різними видами діяльності і зайнятості самих жінок. Ця дисципліна дає змогу усвідомити своєрідність вияву категорії жіночості у слов'янських мовах як на лінгвальному, так і на етнолінгвістичному, лінгвокультурологічному й соціолінгвістичному рівнях.	
3. Мета та цілі курсу	
Мета курсу полягає у з'ясуванні та обґрунтуванні процесів становлення, творення і функціонування іменників зі значенням особи жіночої статі як спільнослов'янського явища та особливостей розвитку їх як етнолінгвістичного, лінгвокультурологічного й соціолінгвістичного феномену в сучасних слов'янських мовах. Завдання курсу: 1) сформулювати науково-методологічні засади і представити термінологічну базу для вивчення фемінітивів у слов'янських мовах; 2) розкрити принципи діхронного та синхронного аналізу, характер інтенсифікації та екстенсифікації, динамічності і статичності фемінітивних явищ; 3) дослідити процеси зародження, становлення й функціонування найменувань осіб жіночої статі як окремої лінгвальної категорії;	

- 4) схарактеризувати фемінітивну підсистему української мови дописемного періоду: за праслов'янської єдності й після її розпаду;
- 5) проаналізувати функційно-стилістичні особливості назв жінок у слов'янських мовах на діяхронно-синхронному рівні;
- 6) визначити основні тенденції розвитку слов'янської фемінітивної підсистеми протягом усього писемного періоду;
- 7) окреслити основні мовні й позамовні чинники формування категорії фемінітивності на слов'янському ґрунті;
- 8) простежити специфіку найменувань жінок як етнолінгвістичного явища у сучасному слов'янському континуумі;
- 9) звернути увагу на фемінітиви як лінгвокультурологічне явище в системі культурних цінностей слов'янських мов;
- 10) засвідчити спроби й вияви соціолінгвістичної інтерпретації фемінітивів на слов'янському тлі.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність ідентифікувати та розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності й пропонувати наукові та прикладні підходи до їх вирішення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики.

Загальні компетентності:

ЗК 4. Здатність спілкуватися з науковою спільнотою українською та іноземною (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) мовами з метою презентації та обговорення результатів своєї наукової роботи в усній та письмовій формі.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, опанування термінології та методології з досліджуваного наукового напрямку.

ФК 3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і методологій, класичних і новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

ФК 7. Здатність до лінгвокреативної та літературно-критичної діяльності в науково-інноваційній сфері.

ФК 8. Здатність аналізувати структуру та семантику мовних одиниць і категорій у художніх та медійних текстах, виявляти механізми їхнього функціонування, взаємозв'язки та взаємопереходи у транслятологічних текстах, виявляти етнолінгвістичні, соціолінгвістичні, лінгвокультурологічні явища, орієнтуватися в основних теоріях когнітивної лінгвістики, перекладознавства.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Знати основні класичні та новітні філологічні теорії та концепції, фундаментальні праці з обраного наукового напрямку, термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових досліджень, вміти ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з філології, розуміти актуальність теоретичних і практичних проблем в галузі дослідження.

ПРН 4. Обирати адекватну до предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

ПРН 5. Дотримуватись норм наукової етики та принципів академічної доброчесності при здійсненні науково-інноваційної діяльності та проведенні власного дослідження.

ПРН 12. Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

5. Організація навчання				
Обсяг навчальної дисципліни				
Вид заняття		Загальна кількість годин		
Лекції		20 годин		
Практичні заняття		10 годин		
Самостійна робота		90 годин		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий	
Третій	035 Філологія	Другий	Вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		Кількість годин		
		лекції	практ. заняття	самост. робота
1. Науково-методологічні засади освоєння курсу. 1. Мета, завдання, значення дисципліни. 2. Проблематика вивчення фемінітивів у слов'янських мовах. 3. Теоретико-методологічна база дослідження назв жінок. 4. Здобутки й перспективи опрацювання фемінітивів		2		9
2. Аспекти діяхронного та синхронного розвитку фемінітивної підсистеми. 1. Взаємозв'язок діяхронії та синхронії у становленні категорії фемінітивів. 2. Динамічні і статичні зміни у формуванні номінацій зі значенням жіночості. 3. Процеси інтенсифікації та екстенсифікації у розряді найменувань жінок. 4. Поняття продуктивності, регулярності, послідовності фемінітивних явищ.		2		9
3. Формування субстантивів із фемінітивним значенням у дописемний період. 1. Зародження лінгвальної категорії жіночості. 2. Фемінізація у спільнослов'янській лексичній системі. 3. Способи деривації фемінітивів у праслов'янській мові. 4. Специфіка фемінітивотворення у писемних слов'янських мовах.		2		9
4. Сучасні тенденції національного розвитку категорії назв жінок. 1. Функційні ознаки іменників на позначення особи жіночої статі. 2. Відображення фемінітивів у нормативному й ненормативному мовленні. 3. Прояви націоналізації і демократизації у творенні та вживанні назв жінок. 4. Міжслов'янські мовні впливи та зв'язки на фемінітивному рівні.		2		9
5. Етнолінгвістична характеристика фемінітивів у слов'янських мовах. 1. Фемінітиви як об'єкти сучасної етнолінгвістики. 2. Проблеми етнолінгвістичного вивчення найменувань жінок. 3. Взаємозв'язок категорії фемінітивів із розвитком етносу і народу. 4. Відображення фемінітивами ментальних особливостей нації.		2		9
6. Фемінітиви-етноніми в розвитку слов'янських мов. 1. Історія формування етнічних назв жінок. 2. Східнослов'янські фемінітиви зі значенням етнічності. 3. Західнослов'янські назви жінок із відтінком етнічності. 4. Південнослов'янські найменування зі значенням етнічності.		2		9
7. Лінгвокультурологічна оцінка назв жінок у слов'янських мовах. 1. Фемінітиви як об'єкти сучасної лінгвокультурології. 2. Проблеми лінгвокультурологічного вивчення фемінітивів. 3. Зв'язок категорії жіночості із розвитком культурних ознак народу. 4. Втілення фемінітивами специфіки національної культури.		2		9
8. Фемінітиви-культуреми в розвитку слов'янських мов. 1. Концептуальні жіночі поняття в межах національної культури. 2. Східнослов'янські фемінітиви з культурологічним значенням. 3. Західнослов'янські назви жінок із культурологічним відтінком. 4. Південнослов'янські фемінітиви з культурологічним змістом.		2		9

9. Соціолінгвістична інтерпретація фемінітивів у слов'янських мовах. 1. Найменування жінок як об'єкти сучасної соціолінгвістики. 2. Проблеми соціолінгвістичного вивчення фемінітивів. 3. Взаємозв'язок категорії жіночості із соціальним розвитком народу. 4. Відображення фемінітивами національних процесів соціалізації жінок		2		9
10. Фемінітиви-соціоніми в розвитку слов'янських мов. 1. Фемінітиви як вираження соціалізації жінок у суспільстві. 2. Східнослов'янські фемінітиви із соціальним значенням. 3. Західнослов'янські назви жінок із соціальним відтінком. 4. Південнослов'янські фемінітиви із соціальним змістом.		2		9
11. Науково-методологічні засади освоєння курсу. 1. Мета, завдання, значення навчальної дисципліни. 2. Проблематика вивчення фемінітивів у слов'янських мовах. 3. Теоретико-методологічна база дослідження назв жінок. 4. Аспекти діяхронного та синхронного аналізу фемінітивної підсистеми (динаміка і статика, інтенсифікація та екстенсифікація, продуктивність тощо.).			2	9
12. Формування лексем із фемінітивним значенням у дописемний період. 1. Зародження лінгвальної категорії жіночості. 2. Фемінізація у спільнослов'янській лексичній системі. 3. Способи деривації фемінітивів у праслов'янській мові. 4. Специфіка сучасного національного фемінітивотворення у слов'янських мовах (динамічність, функційність, узуальність тощо).			2	9
13. Етнолінгвістична характеристика фемінітивів у слов'янських мовах. 1. Фемінітиви як об'єкти сучасної етнолінгвістики. 2. Проблеми етнолінгвістичного вивчення найменувань жінок. 3. Взаємозв'язок категорії фемінітивів із розвитком етносу і народу. 4. Відображення фемінітивами-етнонімами ментальності слов'янських народів.			2	9
14. Лінгвокультурологічна оцінка назв жінок у слов'янських мовах. 1. Фемінітиви як об'єкти сучасної лінгвокультурології. 2. Проблеми лінгвокультурологічного вивчення фемінітивів. 3. Зв'язок категорії жіночості із розвитком культурних ознак народу. 4. Втілення фемінітивами специфіки національної культури слов'янських мов.			2	9
15. Соціологічна інтерпретація фемінітивів у слов'янських мовах. 1. Найменування жінок як об'єкти сучасної соціолінгвістики. 2. Проблеми соціолінгвістичного вивчення фемінітивів. 3. Взаємозв'язок категорії жіночості із соціальним розвитком народу. 4. Відображення фемінітивами національних процесів соціалізації жінок у слов'янських мовах.			2	9

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання навчальної дисципліни охоплює: 1) контроль за вивченням лекційного матеріалу у формі усного опитування і виконання тестів у дистанційній системі навчання – 10 балів; 2) відповіді на практичних заняттях – 30 балів; 3) виконання самостійної роботи – 10 балів; 4) залікове тестування як підсумковий контроль – 50 балів.
Вимоги до письмової роботи	Підготовка доповіді з обраної проблематики і презентування її. Доповідь має містити аналіз та обґрунтування теми; історію вивчення проблеми, її особливості, чинники; характеристику сучасного стану; підсумки та перспективи розвитку.
Практичні заняття	Усне опитування лекційного матеріалу, виконання практичних завдань, розв'язання тестів у дистанційній системі, демонстрування презентацій з опрацьованого матеріалу.
Умови допуску до підсумкового контролю	Присутність на лекційних і практичних заняттях та отримання позитивних оцінок у процесі поточного опитування (під час практичних занять, тематичного тестування, презентування виконаної самостійної роботи й залікового тестування).

8. Політика курсу

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» визначено загальні морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій своїй навчальній та викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, Ukraine Global Faculty, EdEra та ін.

9. Рекомендована література

Наукові праці

1. Архангельська А. М. *Femina cognita*. Українська жінка у слові й словнику. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 444 с.
2. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. Ч. 1. Монографія. 440 с.; Ч. 2. Словник. 640 с.
3. Відображення історії та культури народу в словотворенні : доповіді XII Міжнародної наукової конференції Комісії зі слов'янського словотворення / упорядк. та наук. редак. Н. Ф. Клименко і Є. А. Карпіловської. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 35–46, 47–59, 110–119, 181–191, 192–207, 236–246, 272–285.
4. Грещук В. Студії з українського мовознавства. Вибрані праці / упор. Р. Бачкур. Івано-Франківськ : Видавництво «Місто НВ», 2009. 520 с.
5. Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект : монографія / В. В. Грещук, В. І. Кононенко, М. П. Лесюк, М. І. Паньків, М. Д. Романюк, С. І. Хороб та ін. Київ – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. С. 16–22, 56–58, 79–96.
6. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: нариси : навчальний посібник / відп. ред. Г. П. Півторак. Київ: Видавництво «Довіра», 2007. 264 с.
7. Кислюк Л. П. Сучасна українська словотвірна номінація: ресурси та тенденції розвитку. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 424 с.
8. Кісь О. Жінка в українській селянській сім'ї другої половини XIX – початку

XX століття: гендерні аспекти : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Львів, 2002. 20 с.

9. Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі : монографія. Київ : Видав. дім Дмитра Бураго, 2008. 336 с.

10. Ковалик І. Вчення про словотвір. Вибрані праці. Ч. І. / упоряд. В. Грещук. Івано-Франківськ – Львів: Видавництво «Місто НВ», 2007. 402 с.

11. Ковалик І. І. Питання слов'янського іменникового словотвору. Львів : Видавництво Львівського університету, 1958. 153 с.

12. Ковалик І. Питання українського і слов'янського мовознавства. Вибрані праці. Ч. II. / упоряд. З. Терлак. Львів – Івано-Франківськ: Вид-во Львів. університету, 2008. 496 с.

13. Ковалик І. І. Словотвір іменників у сербо-лужицьких мовах. Львів: Видавництво Львівського університету, 1964. 94 с.

14. Ковалик І. І. Словотворчий розряд назв живих істот жіночої статі в сучасній нижньолужицькій мові. *Славістичний збірник* : окремий відбиток. Львів: Видавництво Львівського університету, 1963. С. 23–29.

15. Ковалик І. І. Словотворчий розряд суфіксальних загальних назв живих істот жіночої статі у східнослов'янських мовах у порівнянні з іншими слов'янськими мовами. *Питання українського мовознавства*. Львів: Вид-во Львів. університету, 1962. Кн. 5. С. 3–34.

16. Кононенко В. І. Мова у контексті культури : монографія. Київ – Івано-Франківськ: Видавництво «Плай», 2008. 390 с.

17. Кононенко В. І. Українська лінгвокультурологія. Київ: Видавництво «Вища школа», 2008. 327 с.

18. Космеда Т. А., Карпенко Н. А., Осіпова Т. Ф., Саліонович Л. М., Халіман О. В. Гендерна лінгвістика в Україні: історія, теоретичні засади, дискурсивна практика : колективна монографія. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; Дрогобич: Видавництво «Коло», 2014. 472 с.

19. Маланчук-Рибак О. Ідеологія та суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях XIX – першої третини XX ст.: типологія та європейський культурно-історичний контекст. Чернівці : Видавництво «Книги – XXI», 2006. 500 с.

20. Марчишина А. А. Гендерна ідентичність в англомовному постмодерністському дискурсі: соціокультурний та лінгвопоетичний аспекти (на матеріалі наукових, публіцистичних та художніх текстів) : автореф. дис. ... д-ра. філол. наук. Одеса, 2018. 32 с.

21. Масенко Л. Т. Конфлікт мов та ідентичностей у пострадянській Україні. Київ: Видавництво «Кліо», 2020. 176 с.

22. На сторожі слова : збірник наукових праць на пошану професора Василя Грещука / відп. ред. Віталій Кононенко. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2019. 415 с.

23. Нелюба А. Словотвірні інновації в соціальних зрушеннях і коригування дериваційної теорії. Вибрані праці. Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2023. 136 с.

24. Півторак Г. П. Історико-лінгвістична славістика : вибрані праці / відп. ред. В. Г. Скляренко. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2015. 512 с.

25. Соколова С. О. Актуальні проблеми сучасної української соціолінгвістики *Українська мова*. 2019. № 1. С. 36–44.

26. Ставицька Л. О. Гендер: Мова. Свідомість. Комунікація. Київ: Видавництво ТОВ «КММ», 2015. 440 с.

27. Сукаленко Т. Метафоричне вираження концепту ЖІНКА в українській мові : монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 240 с.

28. Тараненко О. О. Актуалізовані моделі в системі словотворення сучасної української мови (кінець XX – початок XXI ст.) : монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 248 с.

29. Тараненко О. О. Андроцентризм у системі мовних координат і сучасний гендерний рух : монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 112 с.

30. У пошуках гармонії мови : до 80-ліття від дня народження члена-кореспондента НАН України, доктора філол. наук, проф. Ніни Федорівни Клименко / упоряд. Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк, Ю. В. Романюк, А. О. Савенко. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2020. 448 с.

31. Błaszowska H. Weibliche Personenbezeichnungen im Deutschen und Polnischen aus der Sicht der feministischen Sprachkritik. *Dysertacje Wydziału Neofilologii UAM w Poznaniu* 5. Poznań : Wydział Neofilologii UAM w Poznaniu, 2016. 296 s.

32. Bogucka M. Białogłowa w dawnej Polsce. Kobieta w społeczeństwie polskim XVI–XVIII wieku na tle porównawczym. Warszawa : Wydawnictwo Trio, 1998. 225 s.

33. Grochowska M., Wierzbicka A. Produktywne typy słowotwórcze nazw żeńskich we współczesnej polszczyźnie. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Linguistica*. Lodz : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2015. Nr. 49. S. 45–54.
34. Jadacka H. Kultura języka polskiego: fleksja, słowotwórstwo, składnia, Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 2006. 256 s.
35. Janicka A. Postępowy tradycjonalista. Zygmunta Glogera obraz kobiety XVIII i XIX wieku. *Київські полоністичні студії* / наук. ред. та упоряд. Р. Радишевський. Т. XXVI. Київ : ТОВ «ДІА», 2015. С. 218–230.
36. Karwatowska M., Szpyra-Kozłowska J. Lingwistyka płci. Ona i on w języku polskim, Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2010. 294 s.
37. Kubiszyn-Mędrala Z. Żeńskie nazwy tytułów i zawodów w słownikach współczesnego języka polskiego. *LingVaria*. 2007. R. 2. Nr. 1. S. 31–40.
38. Łaziński M. O panach i paniach. Polskie rzeczowniki tytułowe i ich asymetria rodzajowo-płciowa. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006. 360 s.
39. Redko Y. Feminities in the Ukrainian Argot: Attempt of Complex Analysis. Bucharest : Editura Universitaria, 2016. 170 p.
40. Siatkowski J. Słowiańskie nazwy wykonawców zawodów w historii i dialektach. Warszawa : Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, 2005. 378 s.

Лексикографічні джерела

1. Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові : словник : у 2 т. / відп. ред. В. Грещук. Івано-Франківськ: Видавництво «Місто НВ», 2019. Т. 1. 584 с.; 2020. Т. 2. 468 с.
2. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.) та ін. Київ: Видавництво «Наукова думка», 1982. Т. 1: А–Г. 632 с.; 1985. Т. 2: Д–Копці. 572 с.; 1989. Т. 3: Кор–М. 552 с.; 2004. Т. 4: Н–П. 656 с.; 2006. Т. 5: Р–Т. 704 с.; 2012. Т. 6: У–Я. 568 с.
3. Жайворонок В. В. Антологія знаків української етнокультури : словник-довідник. Київ: Наукова думка, 2018. 760 с.
4. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури : словник-довідник. Київ : Видавництво «Довіра», 2006. 703 с.
5. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник : науково-довідкове видання. Вінниця: Видавництво «Твори», 2020. 911 с.
6. Російсько-український словник / ред.: В. М. Ганцов, Г. К. Голоскевич, М. М. Грінченкова; гол. ред.: акад. А. Е. Кримський. 1924. Електронна версія російсько-українського словника / підготував О. Телемко. Київ, 2007. Режим доступу: Krymskyi_Ahatanhel/Ros-ukr_akademichnyi_slovnyk.pdf.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Видавництво «Довкілля-К», 2006. 716 с.
8. Словник української мови : у 20 т. / гол. наук. ред. В. М. Русанівський; НАН України, Український мовно-інформаційний фонд. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2010. Т. 1: А–Б. 912 с.; 2012. Т. 2: В–Відсріблитися. 976 с.; 2012. Т. 3: Відставання–Гуральня. 1120 с.; 2013. Т. 4: Д–Жучок. 1007 с.; 2014. Т. 5: З–Зв’янути. 992 с.; 2015. Т. 6: Згага–Кварта. 992 с.; 2016. Т. 7: Квартал–Кяхтинський. 912 с.; 2017. Т. 8: Л–Мішурний. 992 с.; 2018. Т. 9: Міщанин–Настукувати. 912 с.
9. Словотворчість незалежної України. 2012 – 2016 : словник / укладачі: А. Нелюба, Є. Редько; заг. ред. А. Нелюби. Харків, 2017. 460 с.
10. Українсько-російський словник. Видання друге, виправлене і доповнене / укладачі: Г. П. Іжакевич, В. М. Калюжна, О. Л. Паламарчук та ін.; відп. ред.: Л. Г. Скрипник, Т. К. Черторизька. Київ: Наукова думка, 2004. 1008 с.

Брус Марія Петрівна,
завідувачка кафедри української мови